
DE SECRET ¹⁾ DER GEBOORTE VAN HET KINNEKE UIT BETHLEHEM

DOOR

FRANS VAN SCHOTELVELD

— „Vier dikke orangappelen voor ne frank,” keelde een leurster op den hoek der Brusselsche Hoogstraat.

In twee groote korven geelden de appelcienen als matte goudklompen.

De leurster daggerde ²⁾ achter haar manden weg en weder en deed haar witgeschuurde blokken kletsen op de drooggevroren kassei. ³⁾

— Vier dikke orangappelen voor ne frank, galmde het van her en de lokroep schoot in eigenaardigen rytme de Kapellemarkt op.

Mina Stalpaert kwam juist uit de Blaasstraat gedraaid als een nieuwe roep „vier dikke orangappelen voor ne frank” haar in de ooren klonk.

Bots bleef zij staan. Ze werd ineens aardig ⁴⁾ en sloeg de hand op het hart. Evekes waggelden haar beenen, alsof er een hevige slapte ingeschoten was. 't Was haar of ze van haar zelve stuiken ging en ze kreunde zwakskes: „ai”. Maar dan was 't ook ineens over en kreeg ze haar zelfbeheersching terug.

¹⁾ Het geheim; ²⁾ trappelde; ³⁾ straatsteen; ⁴⁾ raar.

Doch ze voelde, dat haar oogen vochtig werden. Dievelings wreef ze met den rugge van heur hand over haar gezicht.

Ze voelde evenwel den heelen dag, den drang om te grijzen ¹⁾ wroeten in haar gemoed. En als moeder daar niet geweest was met haar: „seffens gaat de Zenne ²⁾ weer overloopen,” dan zoü ze gegrezen hebben, dat de tranen over heur kaken liepen. Maar ze had zich ingehouden. Doch ze vreesde, dat de aandoening haar te sterk worden en ze niet uithouden zou.

En als in kruiskoor klonk het nu van verschillende leursters:

- Een half pond goeie koekskes voor twee frank.
- Drij schoon bougies voor ne frank.
- Goei werme escargot; 6 voor ne frank.

— Van her bleef Mina staan en overzag ze het heele gedoe der leursters, al luisterend naar hun verschillend getimberden roep.

En weer voelde ze zich weemoeiig worden en evekes beven op haar beenen.

Voor haar blikken lag de Hoogstraat, Mina hare coté, te vibreeren van nerveuze levendigheid. Het volk stapte, de kou schuwend, gichtig voort, slechts tegengehouden door de leursters met hun kerstmiskoopwaar. Schel klonk het gedaver van het gerij op de hard gevrozen straatsteen. Maar als een streelend gezang viel daartusschen in het geroep der koopwijvekes. Ijverig zich werend, prezen die hun waar aan.

En Mina wist zich een der haren. In zalige voldoening liet ze haar blikken over de leursters weiden. In eenen oogopslag zag ze haar blank geschuurde hollen blokken ³⁾ en haar witte voorschoten met de groote tesschen ⁴⁾ er op, om het geld er in te steken.

Leuren dat was Mina hare pak. Ze had zoo wel kunnen mee roepen: „Vier dikke orangappelen voor ne frank.” Heur ziel trok naar dit werk. Ze voelde een jacht in haar wezen zitten om er aan mee te doen, de menschen te lokken naar de korven, de appelen te tellen in de hand der koopers en het gebeurde geld te voelen in de tesch van den witten voorschoot.

Ai! ze voelde dobbel nu, hoe plezant dat leven van commerce ⁵⁾ was, zoo op de open straat.

¹⁾ weenen; ²⁾ Zenne = rivier die door Brussel stroomt; ³⁾ klompen; ⁴⁾ zakken; ⁵⁾ handel.

Maar ze kon er niet aan meedoen nu. En dit besef kropte de gespannen spieren in haar keel bijeen.

In haar sacoschke ¹⁾ wist ze steken, het biljet met het hooge Fransch, dat haar vonnis inhield; gecondamneerd ²⁾ voor een ammende ³⁾ van 100 frs. of vijf dagen kot. ⁴⁾

Dat had die bloedkalisch van nen ajuin ⁵⁾ haar gelapt zoo ne platte sjanfoutter. ⁶⁾ En dat, omdat ze met heur escargotkarreke de Hoogstraat afgezakt was, naar den grooten Boulevard toe en daar getracht had een censke te verdienen, zonder eenige compatie had hij haar op zen boekske gezet. En wat ze ook gebid en gesmeekt had, die leelijke makapart had er geen de minste acout ⁷⁾ op gegeven. O! ze was in zulke hevige coleire ⁸⁾ geschoten, dat ze hem het gezicht had kunnen openkrabben tot op de beenkes. Maar tegenover zoo een stuk woud ⁹⁾ dat thuis misschien aleens geenen fret en had, moest ge u nog koest houden en mocht ge niet te stout zijn in uw tong. Zij mochten iemand, die eerbaar trachtte een arm censke te verdienen, coujonneeren en den duivel aan doen, zonder dat ge een stom woord mocht tegenspreken. O als ze daaraan dacht, dan wenschte ze, dat ze allemaal de kramp kregen.

Ze stapte nu ineens rap voort en meed de andere leursters. Maar ze wond zich op nu, al peinzend aan den hertefretter, die haar op zen boekske gezet had, zoudt ge niet zeggen, dat ge een crime ¹⁰⁾ begaat met daar effekes op den Boulevard met uw karreke te stationneeren en ne kalant te gerieven. Maar, als hij gepeinsd had van met haar censen potten te gaan pakken, dan was hij fijn mis was hij dan fijn mis. Want nog geen sik ¹¹⁾ toebak zou hij er kunnen van in zen smadil ¹²⁾ steken. Honderd frank amende 't was bijkans niks! Wat pijnsden ze wel in dezen duren tijd. Ahwel ze zou niks beschalmen ¹³⁾ niks en niks. Geen rotte radijs zouden ze zien. Dat was andere thé als kaffé. Ze ging er nog liever voor zitten!

En dat was ten slotte maar een staalke van haren plicht.

Nog nooit had één van haar gilde 'ne centiem aan amende betaald. Geen eene ajuin had in heel zijn grondig leven 'ne cens van ne leur-

¹⁾ handtaschje; ²⁾ veroordeeld; ³⁾ boete; ⁴⁾ gevangenis; ⁵⁾ agent; ⁶⁾ leeglooper; ⁷⁾ aandacht; ⁸⁾ woede; ⁹⁾ agent; ¹⁰⁾ moord; ¹¹⁾ pruimtabak; ¹²⁾ mond; ¹³⁾ betalen.

der of leurster gezien. Toujours en toujours werd de amende door de geattrapeerden uitgezeten.

Dat was de eenige manier om den woud te doen speken van coleire.

En zij, Mina, was verplicht om zich eveneens, gelijk al de leden van haar gilde jaar in jaar uit gedaan hadden, op die wijze tegen de police te verzetten.

Had ze van heur leven moeten wagen de honderd ballen af te duimen, de andere leursters zouden haar uitgemaakt hebben voor al wat leelijk was. Ze zouden het haar heur leven lang doorgestoken hebben. En daarbij zou het wel geparoteerd ¹⁾ hebben alsof ze een zeepbaronnes ²⁾ was en ze ieverhands 'ne scheir gedaan had!

Honderd frank afspeken ³⁾ Ha neen, nietwaar. Jamais ⁴⁾ Jamais al deed de ajuin op zijnen ballekes kop nen beëweg ⁵⁾ naar Rome dan nog niet!

Geprikkeld stapte ze verder, de richting van het prison in.

Al gaande kwam er een heimelijke vreugde over haar, omdat ze de police op die manier kon voor den aap houden.

En daarbij, vijf dagen waren gauw om. Drij nachten en twee dagen en het was gebeld. ⁶⁾ Maar dan vervulde het besef, dat ze juist op zulk een voor de leursters gunstig epoque ⁷⁾ moest gaan zitten, haar weer met spijt en teleurstelling.

Overmorgen was het Kerstmis. Het waren nu juist goede commerce dagen. Met Kerstmis werd er in abondance ⁸⁾ gekocht. En juist nu moest ze het kot in. Ha op dees dagen werden er tesschen vol cens verdiend en die goeie occasie ⁹⁾ moest ze missen.

En dat allemaal door dien vuilen, stinkenden ajuin!

Zonder dat ze het zelf besepte vertraagde ze haren gang. Stillekes aan begost de duisternis over Brussel te kruipen. De lucht, die tot nu toe zich zoo helder over de stad uitgespannen had, trok nu dik en grijs neer en leek een klamme kilte te verliezen, die de sjoppen van de vingeren en de randen der oogen deden singelen van de pijn.

De winkels van de pouleniers ¹⁰⁾ lagen vol met naakt geplukte kiekens, eenden en ganzen. Stapels met peperkoek en amandelnootjes

¹⁾ geleken hebben; ²⁾ O. W.; ³⁾ betalen; ⁴⁾ nooit; ⁵⁾ bedevaart; ⁶⁾ gedaan; ⁷⁾ tijdstip; ⁸⁾ in overvloed; ⁹⁾ gelegenheid; ¹⁰⁾ kippenkooplui.

lagen voor de vitrines der kruideniers. Hier en daar stond een Kerstboom voor de étalage.

Beenhouwersknechten voerden, niettegenstaande den winter, blootshoofds, per velo het vleesch uit. De wisselwachters van de trams warmden zich bij groote, open cokesvuren.

In de winkels zelf was al veel negotie. En niettegenstaande de groote kou kwam er toch gedurig meer volk op straat.

Het besef dat ze er niet van profiteeren kon voor haar commerce, gaf Mina ne krop aan heur herte. O nu moest het plesant zijn om te roepen: „zes goei werme escargots voor ne frank.” Ha, — dat moest er nu inslaan. Nu treuzelden de koopers niet lang. En nu had elke echte Brusselaar onweerstaanbare goeste ¹⁾ naar de schelpbeeskes. En z'n zaagden ²⁾ nu niet óók niet, want ze hadden in stilte compatie met de leursters, die zoo in de kou moesten staan. Maar ze wisten niet, dat de leursters, haar voeten gestoken in de warme holleblokken en voor de rest dik gekleed en aangedoefeld, geen last hadden van de kou.

Ha dat ze nu niet verkoopen kon dat was malchance. ³⁾

Doch ze moest avoueeren, ⁴⁾ dat het eigenlijk toch haar schuld was, dat ze juist nù moest gaan zitten.

Het jugement was al lang genoeg uitgesproken, maar ze had getraineed en getraineed om zich aan 't prison te presenteeren. Altijd maar uitgesteld en uitgesteld. En haar moeder had er haar genoeg aan gerappeleerd, ⁵⁾ en toch had ze tot op den laatsten moment gewacht om te gaan. Hoe meer dat ze het verschoof, hoe meer schrik dat ze er van kreeg.

Dat was ten slotte toch zoo simpel niet, u daar gaan aangeven, waar de voyous ⁶⁾ de apachen en bandieten zaten, precies alsof ge zelf iemand geassacineerd ⁷⁾ had. Dat pakte ne mensch toch en joeg u den bibber op 't lijf.

En de andere leursters mochten zeggen, wat ze wilden en beweren, dat zitten voor een amende geen affront en was, zij, Mina, moest avoueeren, ⁸⁾ dat het ne mensch toch heel en gansch schandaliseerde, zoo jamais of jamais niemand iets miskuischt te hebben, recht en

¹⁾ trek; ²⁾ zeuren; ³⁾ tegenslag; ⁴⁾ bekennen; ⁵⁾ herinnerd; ⁶⁾ booswichten; ⁷⁾ vermoord; ⁸⁾ bekennen.

rechtveerdig zijn en altijd uw devoren ¹⁾ gedaan hebben en dan toch nog het prison in vliegen! Dat zou zeker niet affrontelijk zijn? En daarbij dan nog precies gelijk de vaggers ²⁾ van eerste klas op den boek staan, met de mensionneering ³⁾ zoo en zoo lang in 't prison gezeten. Ha dat was toch nogal straf was dat nogal straf!

Dan zoudt ge zeker ne keer nog niet mogen grijzen? ⁴⁾ Dan dorsten ze pretendeeren, ⁵⁾ dat ge geen courage ⁶⁾ en had als ge wachtte zoo lang als ge wachten kondt om uw amende te gaan uitzitten.

Trager en trager beende Mina nu voort.

En nu bekleog ze het zich, dat ze geen veertien dagen eerder al gaan zitten was, dan was ze er nu van af geweest. Dan had ze juist met Kerstmis niet moeten zitten, overmorgen Kerstmis! O nu zag ze in eens den dag als iets aantrekkelijks, als een schoone „fiestdag”, waarop ge anders gestemd zijt als op gewone dagen en ge een gevoel hebt van opgewekten iever en groot contentement.

Waarom? dat wist ze niet. Over de bediedenis van Kerstmis had ze nooit nagepeinsd. Ze wist wel, dat het de hoogdag was van ons Heer, die dan geboren was in een stalleke van Bethmehem. Oei wat was dat ne rare naam! Bethmehem, dat was ieverhand ⁷⁾ wijd van Brussel, in het beloofde land, den pays ⁸⁾ van de Joden.

Maar hoe dat nu wijders gestaan en gelegen was, dat kost ze niet zeggen.

Doch Kerstmis was de „fiestdag” van ons Heer en op zijnen „fiestdag” moest zij, gelijk de grootste vautrien, gaan zitten achter slot en grendel.

Stil begost ze nu te grijzen.

Toen trok ze aan de zware bel der gevangenispoort.

* * *

Na een onrustigen nacht schokte Mina den volgenden morgen wakker. Verdwaasd sperde ze haar bekreten oogen open.

Kort afgebeten rinkelkloppen van de groote gevangenisbel klonk haar in de ooren.

In eenen sprong was ze bij de deur en scheirde ze met de vingeren tegen de ijzeren plaat, zoekend naar de klink.

Onophoudelijk klonk het belgerinkel voort.

¹⁾ plicht; ²⁾ deugnieten; ³⁾ vermelding; ⁴⁾ schreien; ⁵⁾ beweren; ⁶⁾ moed; ⁷⁾ ergens; ⁸⁾ land.

Het hert bonsde Mina in de keel, ze stompte met de vuisten en de schouders tegen de deur.

— Au secours . . . ! Au secours . . . ! ¹⁾ brand! brand! gilde ze.

In de deur ging voor haar ontstelde blikken een schuifken open.

Een met een kepi gedekt hoofd richtte op Mina een koppel fonkeloogen.

— Allo . . . allo . . . geen streken van zwerte madame, he! 't Is de bel om op te staan, die gesonneerd ²⁾ heeft. Maak oe geried, de kaffée gaat seffens rondgedield worden, klonk het door het schuifke. Het schuifke kletste toe en de bel viel stille.

Mina beefde over geheel haar lichaam. O . . . wat had ze zich verschoten.

— Ik peinsde dat het de bel van de pompiers ³⁾ was, mompelde ze in haar eigen, terwijl ze zich op den rand van haar bedde liet neervallen.

De handen op de bevende knieën bleef ze stom staren op den geligen celwand.

Ze voelde zich coleirig worden, omdat ze zich beest getrompeerd ⁴⁾ had. Dat ze die ellendige bel ook grat voor een pompiersbel genomen had! Die bel had haar den dood op het lijf gejaagd. En die grommelpot van ne cipier had gezien hoe stom ze zich aangesteld had. Die kon nu achteraf nog eens fijn met haar lachen ook. Dat was beest, dat was beest.

Terzelfdertijd schoof er in de ijzeren deur schrijnend een ronneke open en lonkte een loeroog Mina aan.

Als gehypnotiseerd bleef ze roerloos dat oog fixeeren.

Het ronneke schoof weer toe, het schuifke ging weer open en de ciperskop verscheen van her in de vierkante opening.

— Maak oe bedde op. Spoed u en blijf daar niet zitten gelijk ne nieuwe heilige, klonk het gebiedend.

Nu was Mina in eens tot het volle besef gekomen, dat ze in het gevang zat om haar vijf dagen uit te doen.

Ze maakte haar bedde op, at een paar musschenbeten van haar gevangenisbrood en slabberde den dunnen koffie uit.

Dan bleef ze nevens haar tafelke zitten turen, met zwaar

¹⁾ help . . . !; ²⁾ geluid; ³⁾ brandweer; ⁴⁾ vergist.

hoofd, waarin de gedachten leken stille gevallen te zijn.

In de gang klonk de regelmatige stap van den cipier. Af en toe keek het loeroog door het spiegaatje in de deur. In de cellen nevens haar hoorde zij nu en dan wat dof gestommel en soms een geklop op de verwarmingsbuizen.

En buiten van heel ver, hoorde ze het getoeter van auto's. Dat moest op de straat zijn, veronderstelde ze. Soms kon ze heel duidelijk het gedokker van de karren op de straatsteen en het gebas van honden hooren. Van heel ver klonk somstemet het geschuur tegen de rails der wielen van de tram, die ievers om een hoek scheen te draaien.

Mina maakte er uit op, dat haar cel aan den voorkant van 't prison moest liggen. En hoe later in den voornoen, dat het werd, hoe duidelijker ze het lawaai op straat hoorde toenemen en verzwaren.

Het gerinkel van de bel der vuilkar en het smijten met de bakken en emmers klonk helder tot haar door. Af en toe hoorde ze kinderen roepen. Melkkarrekes en de brouwerwagens maakten een hard wielenlawaai, gemengd door den rytmischen hoefslag der paarden op den harden kassei.

— He-je geen vodden en bien . . . ? zong een voddekoopman schier onder haar venster, precies alsof zij hier iets te verkoopen had.

Maar dan gebeurde er stillekes aan en bijkans ongemerkt iets, dat haar een geheimzinnige beklemming om het hert lei.

Het licht, dat tot nu toe hel tegen haar celvensterke geklaard had, begost langzamerhand zijn helderheid te verliezen en ging over in iets grijsachtigs, dat spoedig haar cel verdonkerde en versomberde.

Van uur noch tijd wetend had ze eerst het gevoel alsof het al avond werd, doch wetend dat het noeneten nog niet was uitgedeeld, drong ze zich zelf uit den cirkel der avondstemming.

De donkerte nam nochtans nog een weinig toe.

En swenst werd het gerucht op straat doffer en doffer. Weg was het lawaai niet, dat merkte ze genoeg. De karrekes, de tram en de auto's hoorde ze nog wel rijden, maar er was iets, dat hun gerucht verdoofde, precies alsof ze het eerst door een openstaande deur gehoord had en nu die deur gesloten was. Al doffer en doffer werd het geluid. Het scheen nu wel geheel weg te sterven, totdat het ten

slotte stil, heel stil, geheimzinnig stil werd, zoodat alles dievelings over de straat scheen te sluipen, met opzet dempend eigen bewegingsgeluid.

Een beklemmende angst maakte zich nu van haar meester. De vier celmuren, die daar nu stonden als sombere, donkere schotten, het wegbleekende vensterke, het vreemd vervagen der weinige meubels in haar cel . . . het maakte haar alles eindelijk vervaard.

Ook in de cellen zelf was het nu stiller en stiller geworden. Geen enkele vingerkneukel klopte nog op de verwarmingsbuizen.

Alleen de regelmatige stap van den cipier bleef als iets onstuitbaars weerklinken in de holle gang. Af en toe kwam het loeroog door het gaatje spieden. En dat oog kwam haar nu zoo vreeselijk voor, dat het haar leek, alsof uit angst er voor al het gerucht uitgestorven en stille gevallen was.

Toen kon ze het niet langer meer uithouden. Met een gil vloog ze naar het celvensterke en klimmend op haar stoel trok ze zich aan de tralies omhoog. En daar, met de toppen der teenen half steunend op de leuning van den stoel en half hangend aan den muur, het hoofd gerekt in groote spanning, tuurde ze door het matte vensterglas. Dan merkte ze dat het sneeuwde!

Ze zag de dikke vlokken voorbij haar venster dwarrelen, op de boomtakken hangen en plakken tegen de uitstekende gevelpunten aan den overkant.

Dat gaf haar plots iets van een groote kalmte.

Maar bots daarop kwam er een sterke hunker in haar op, om buiten te zijn, om met haar escargotkarreke door de sneeuw te rijden, sneeuwtijd was een echte escargottijd. Dan lekten de Brusselaars hun lippen af bij 't eten der vette schelpbeeskes.

Sneeuwtijd en Kerstmistijd! Wat 'ne magnifieken epoque. ¹⁾

En in zulken tijd zat zij als cannaille achter slot en grendel.

Dat was malheureus . . . was dat malheureus!

Tot op den noen zat Mina nu wijders na te peinzen over Kerstmis, den „fiestdag” der geboorte van ons Heer.

Waarom was ons Heer in een stalleke geboren? Was er, toen ons Heerke klein was, ook al woningnood, gelijk als nu te Brussel?

¹⁾ tijd.

En waarom was de sterre van Bethmehem verschenen? Was dat om het stalleke te verlichten, opdat Maria zou kunnen zien om het kinneke te soigneeren? ¹⁾ En wat zou Maria wel gedaan hebben met al het goud, dat de drij Keuningen van wijd over de frontière ²⁾ gebracht hadden? Zou ze dat weggestoken hebben om een huizeke te koopen voor haar en Jozef en het kinneke?

Zoo een arm onnoozel ratteke in een stalleke, tusschen die dieren moeten geboren worden!

En Mina kreeg kompatie met het Kinneke Jezus. Ze zag het daar in haar gedachten liggen in de kribbe, tusschen den os en den ezel. Ze werd er heelemaal van aangedaan. Was het haar fout, dat ze zoo kompatieus was? Zou dat 'ne mensch niet toucheeren ³⁾, als ge daar zoo een teer, teer angске ⁴⁾ in een stal moet zien liggen?

Mina's verbeelding dreef nu verre, heel verre, naar het land, dat ze niet eens te liggen wist en naar de plaats wier naam ze niet eens goed vermocht uit te spreken.

En dan peinsde ze daarbij aan heur eigen kinneke, haar dotseke, waarvan ze gisteren afscheid had genomen.

Ha haar Marie-Louiske! Hoe trachtte ze nu het te streelen, jakes en kareske's ⁵⁾ te geven. O kon ze het nu tegen de borst drukken het zoenen zoenen zoenen!

Maar, onwillekeurig verder peinzend neeg ze het hoofd. Een lichte blos kroop over haar wangen. Evekes zuchtte ze en schudde het hoofd.

Even werd ze stil, heel stil.

* * *

Op den noen, swenst dat de cipier het eten bracht, had Mina hem om een boekske gevraagd, hetwelk sprak van de geboorte van ons Heer en van Kerstmis.

En de cipier, die werkelijk nog zoo ne vieze ⁶⁾ vent niet en was, als ze in het eerst had gepeinsd, had haar in den achternoen een oud Vlaamsch boekske: „overwegingen, bijzonderlijk geschikt om zich tot het blijde Hoogfeest der geboorte van ons Heer voor te bereiden,” gebracht.

Daarin begon ze ijverig te lezen, want ze wilde nu kost wat kost alles van Kerstmis van her weten.

¹⁾ verzorgen; ²⁾ grens; ³⁾ aangrijpen; ⁴⁾ engelke; ⁵⁾ liefkoozingen; ⁶⁾ rare.

Had ze het vroeger op de catechismus geleerd? Had haar moeder er over verteld, toen ze klein was? Ze kon het zich niet meer rappeleeren. ¹⁾ Maar zeker was 't, hoe meer ze er over napeinsde, hoe minder ze er bleek van te weten. En het was toch stupide, ²⁾ fiest vieren van het kinneke Jezus en er zoo min iets van weten als van den pole nord. ³⁾

Ze las alles nu van het mysterie der menschwording van ons Heer, van de uitkiezing van Maria tot de moeder van het kinneke, van de boodschap van den ingel aan Maria en Jozef, van den gang van Maria en Jozef naar Bethlehem, van hun zoeken naar een onderdak, van de geboorte van het kinneke, van den zang der ingelen bij de schepers in het veld, van de drij keuningen, die afkwamen op het schoone licht der sterre, van den tiran Herodes, die het kinneke kapotmaken wilde, en van Jozef en Maria's vlucht naar Egypteland, den vreemden pays.

En Mina was nu zoo aangegrepen door Maria's wedervaren, dat heur gedachten eigenlijk van het kinneke zelf werden afgeleid.

O Mina was er zeker van, dat, als haar moeder haar hier bezig gezien had, ze weer zou gezegd hebben, dat het al kwam van Mina's weemoeiïgheid. „Gij, gij kunt genken ⁴⁾ wanneer ge wilt,” had haar moeder haar zoo dikwijls doorgestoken.

Maar Mina kost er niet aan doen. Ze moest zich ook nu weer forceeren om niet te genken.

Dat was toch nog wel iets voor Maria en Jozef. Zoo eerst van den ingel uit den hoogen hemel bezocht worden en dan, die groote voyage ⁵⁾ doen naar Bethmehem, om daar niet eens een pover mansardeke ⁶⁾ te vinden voor haar en Jozef en het kinneke. En daarbij, schepers en keuningen die dit kinneke komen aanbidden en ten slotte die apache van een Horedes, die zen soldeniers zond om het schaaapke, dat van niets en wist dood te steken in zen kribbe.

Ha nu zag ze wel, dat al dat overheidsvolk met arme sukkeleers geen kompatie had. Politie en gendarmen Mina moest er niets van hebben. Dat waren altijd menschen zonder hert geweest, al van in den ouden tijd, dat was nu evident ⁷⁾ genoeg, anders zouden de soldeniers van Herodes immers die onoozele bloedjes niet geas-

¹⁾ herinneren; ²⁾ dom; ³⁾ Noordpool; ⁴⁾ schreien; ⁵⁾ rels; ⁶⁾ kamerke; ⁷⁾ duidelijk.

sasineerd ¹⁾ hebben. Welke mannen, die nu voor ne centiem gevoel in hun lijf hadden, zouden het kunnen over hun hert krijgen, die arme schaapkes dood te steken. Maar ze waren allemaal hardvochtig. Vroeger trokken ze de moeders hunne kinnekes van de borst en nu staken ze vrouwen in het kot, die een censke willen verdienen met leuren op de groote Boulevards der stad.

Ha wat moest Maria verveerd geweest zijn en schrik hebben uitgestaan!

Voor haar geest zag Mina nu in eens het Mariabeeld uit de Kapellekerk met het kinneke Jezus op den arm. Elk jaar had ze dat in de processie zien rond dragen, door de straten van het Marollenkwardier. Maar nooit had ze goed kunnen begrijpen, waarom dat Mariabeeld zulke melancholieke trekken had over het gezicht en waarom het was alsof er precies rimpels in het voorhoofd lagen. Hoe kan dat nu, had Mina zich steeds afgevraagd? Hoe kon Maria met zulk een danig schoon kinneke op den arm zulk een triestig gezicht zetten, precies alsof ze een groot verdriet van binnen verborg. Moest het gezicht van een moeder, wier kind bij de geboorte door wonderen ingelenzang verwelkomd en door goeïge schepers en rijke keuningen bezocht was, niet eeuwig blinken van glorie en trots? Een lach van hemelsch contantement ²⁾ had moeten liggen om den mond van dat Maria-beeld, zoo had Mina steeds gemeend. Maar nu nu ze gelezen had het heele mysterie der menschwording van ons Heer, nu begreep ze het. Ha die triestige trek om Maria's lippen, op dat beeld, die rimpels op dat voorhoofd, dat was van den schrik, dat was van de entratie ³⁾, die Maria had uitgestaan.

Maar Jozef dat was ne vent! Het was een groote chance van God, dat Maria dien bezat. Dat was geen vijg, geen egoïst. Die blèëf bij Maria stond haar geduldig overal en in alles bij!

Ha hij verliet haar niet!

O als hij, die de vader van haar, Mina's, kind was, die geschiedenis van Jozef eens moest lezen, zou hij dan niet van schaamte zinken in den grond?

Verlaten had hij haar laf verlaten!

En zij met haar kind, dat geen vader had, zij had alleen gestaan,

¹⁾ vermoord; ²⁾ tevredenheid; ³⁾ ontroering.

alleen met heur verdriet, met haar schande en gekrenkte eer. Niemand had haar geluk gewenscht met haar kinneke, niemand had haar kadaukes gebracht, niemand was het kinneke komen zien.

En zij zelf voelde daarbij nu nog op het herte branden, de bittere verwijten heur door haar moeder toegeslingerd.

Alleen alleen had ze gestaan met haar kinneke en haar verdriet.

O, ze balde de vuisten, zoo schandelijk bedrogen als ze zich gevoelde.

Ha hij was ne vent zonder eenige compatie of eenig menschelijk gevoel. Een hert als een steen had hij. Hij was goed om de hand te geven aan de soldeniers van Herodes. Hij was waard in hun gilde te worden opgenomen, want hij had hetzelfde hardvochtige karaktere en dezelfde laffe inborst.

Zoo een schatteke van een kind en daar niet eens komen naar zien, er niet eens naar vragen.

Ze schoot plots aan 't grijzen en loste zoo haar gramschap.

Het peinzen aan haar kinneke, aan haar Marie-Louiske, dat geen vader had, milderde haar stemming. Ze voelde weer een groote trek naar het kind en hunkerde om het te drukken aan haar boezem. En alleen het voornemen om, als ze het gevang verliet, het kind te overladen met nieuw speeldingen kon haar eenigszins kalmeeren.

* * *

Des anderen daags, op den fiestdag van het kinneke Jezus, dansten de jubeltonen der Kerstklokken al vroeg t'allenkanten over de huizenmassa van Brussel. Ook over en op de gevangenis huppelden de vroolijke klanken.

En de sneeuw, die nu dik en wit over de stad lag, scheen gekomen te zijn om alle profaan geluid te dooven en de Kerstkloktonen helder en ongestoord te laten spreken tot ieders gemoed.

De Kerstkloktonen botsten tegen Mina's celvenster en brachten ook haar in kerstmisstemming.

Maar, die kerstmisstemming was bij haar iets aparts en zat bij haar in een primitieve omlijsting.

Op Kerstmismorgen dan was 't in haar omgeving steeds heel anders dan op gewone zon- of feestdagen.

Dan verkeerde het Marollenvolk steeds in een stille stemming. De luidruchtige vroolijkheid had dan plaats gemaakt voor een meer binnenwaartsch contentement. De zattekullen pakten dan minder potten en waren langer nuchter, dan op gewone fiestdagen. Van den ganschen morgen speelden dan de groote orgels in de danszalen niet, zeker om de ingelkes niet te storen, als ze nog eens op aarde wilden komen hun gloriezang zingen. Het mannenvolk liep dan niet, gelijk op de gewone zondagen, ongeschoren tot twee uur 's achternoens, maar had zich al tijdig properkes gemaakt en zen beste kleeren aangedaan. En 't vrouwvolk kloeg dan niet tegen elkander over den duren tijd en de kleine pre. Er was dan schier niemand wiens muts „schief” stond of die zen „striep” had. En van het huis waar het „smoelkes” geweest was tusschen man en vrouw, was rosse Jan van het dak gevallen. ¹⁾ Iedereen leek welgezind en blij, zonder veel luidruchtigheid of ambras, als om het Kerstekinneke niet te storen in zijn slaap.

Mina speelde op dien dag gewoonlijk met haar Marie-Louiske, slofte op haar witgeschuurde holleblokken eens tot bij de geburen om er een prieske te nemen en maakte daarna haar escargots gereed, waar ze in den achternoon, zoo tegen den avond aan, mee uitreed.

Dat was hare kerstmis.

En ze dacht daar nu aan.

Hoe kretelijk dat ze op dezen dag nu hier moest zitten in het kot!

Ze verlangde nu nog intenser naar haar kind, dat geen vader had en dat zij daarom dobbel geeren zien moest en vertroetelen moest voor twee. En ze verlangde naar haar holleblokken, die thuis, witgeschuurd, onder de stoof stonden en naar een uitlooperke bij de geburen om er een prikkelend prieske te nemen en naar de kans om een half uurke ongestoord te kunnen lameeren, ²⁾ zoo zonder zorg of kommer.

Maar ze zat hier vast, tusschen vier muren, door de schuld van dienen ajuin, die haar gezet had op zen boekske.

Ai . . . ! wat moest het nu thuis plezant zijn, als de stoof goed brandde, de gloeiende kolen sissend vielen in den asschebak en Marie-Louiske er lag te ravotten met 'n kat. Zoo 'ne hoogdag gaf haar precies een milder humeur, een grooter courage om te leven.

¹⁾ de ruzie verdwenen; ²⁾ praten.

Maar nu vond ze het een kurieus ding, dat ze eigenlijk niet eens wist, waarom dat nu op dezen dag steeds zóó gesteld was. Wat was nu eigenlijk deze hoogdag, deze „fiestdag“?

Waarom was het kinneke Jezus geboren? Waarom hadden de ingelen er bij gezongen en de vreemde keuningën er hun tresors ¹⁾ gebracht?

Ha, zij wist het niet. Haar moeder wist het niet en ze geloofde niet dat iemand van het Marollenkwartier het wist. Dat wisten zeker alleen de rijken weer, zij, die in den nobelen kartier woonden en tijd gehad hadden om de school te frekanteeren ²⁾ zoolang ze wilden. Maar zij, Mina, had van in haar kindsche jaren al de straten afgezworven om te leuren.

Hoe kon zij dan iets weten van het hooge mysterie van het kinneke van Bethmehem? Ze achtte het nog een danige chance, dat zij en gansch het Marollenkwartier op den fiestdag van het kinneke iets van het contentement, van de vreugde van zijnen dag ervoeren, al was dit dan op hun manier.

Maar de rijken, die bedorven dansen, die de keur gehad hadden alles van dit kinneke te leeren, die moesten op den fiestdag dobbel gelukkig zijn, omdat ze precies wisten hoe ze het kinneke zijnen dag moesten vieren.

Als ne mensch geen educatie ³⁾ gehad had, en al zijn scholen niet uitgedaan en had, dan wist hij ook van niks of niks en kon hij over niemendal meeklappen, dan had hij geen woord van spreken.

Zie, nu was ze gisteren den heelen achternoen bezig geweest in het boekske van de mysterie der geboorte van ons Heer, en nu was ze nogal even wijd.

Misschien had haar moeder toch gelijk, dat het niks waard was, zoo weemoeig te zijn. Was het van wege haar weemoeigheid, dat ze den heelen tijd met Maria bezig geweest was, met haar compatie gehad en haar zorg en angst gevoeld had en daardoor nu eigenlijk nog niets begreep van het mysterie van het kinneke zelf?

Om het kinneke ging het toch.

Want om het kinneke waren de ingelen op aarde gekomen, over het kinneke hadden ze gezongen, voor het kinneke had de sterre

¹⁾ schatten; ²⁾ bezoeken; ³⁾ opvoeding.

geschitterd aan het firmament en om het kinneke hadden de keuninginnen de groote voyage gedaan en had de apache van een Herodes de onoozele schaapkes van Bethmehem geassasineerd.

Kwamen er nu nog maar ingelen op de aarde. Kwam er maar eene bij haar! Zoo eene gelijk bij Maria, bij Jozef, bij de schepers was geweest. Dàn zou ze het wel wèten. Want de ingelen, die hadden aan Maria en Jozef en de schepers ook geannonceerd, ¹⁾ de dingen die ze ignoreerden. ²⁾

Stil en ingetogen zat Mina bij haar tafelken, starend naar het celvensterke, waardoor het licht als in schemertint naar binnen viel.

Waarom kwam er nu geenen ingel? Kon hij niet door de tralies van 't prison? Waren de ingelen verveerd, dat het politievolk, die zoere macaparts, ook hen zouden opsluiten in 't prison?

Of was 't Mina haar eigen fout, dat er geene en kwam?

Kwamen de ingelen misschien alleen bij menschen, die hun conscientie gezuiverd hadden en die geenen misstap hadden begaan?

Nu vond ze het zelf stupide ³⁾ en hooveerdig, dat ze zich had durven vergelijken met Maria, die al haar leven een devote ziele was geweest en al haar leven God had bemind, met Jozef die in alles ons Heer obéissant was geweest en met de schepers die een karaktere hadden zoo zacht als de wol hunner schaapkens.

Wie was zij?

Zij kende niet eens haar gebeden en wist niet eens hoe ze tot God of Christus spreken moest.

En durfde zij de pretentie ⁴⁾ hebben van 'nen ingel te verwachten?

Ha dät voelde ze nu ineens, als de ingelen nog kwamen, dan waren er anderen, anderen, die het meer meriteerden ⁵⁾ dan zij. Want zij zij had zich gegeven aan het plezier had zich laten gaan totdat totdat

O ze sloeg de handen voor de oogen en grees, grees, omdat ze niet weerdig was een message ⁶⁾ te krijgen aangaande het kinneke Jezus, waarnaar ze nu zoo intens begeerde.

* * *

In den achternoon, toen het begost donker te worden, verscheen de cipier in de deur van Mina's cel. Hij wenkte met het hoofd en vroeg :

¹⁾ aangekondigd; ²⁾ niet wisten; ³⁾ dom; ⁴⁾ de aanmatiging; ⁵⁾ verdienden; ⁶⁾ een boodschap.

— Wilde het fiest van Noël ¹⁾ bijwonen? Zonder goed te weten waarom het ging, sprong Mina op en zei:

— Geerne, als 't u blijft menhier.

Met dezelfde woorden stond ze al in de deur, gereed om den cipier te volgen, vervaard dat hij op 't laatst zen woord intrekken zou.

Ze beende nevens hem voort met een gang en houding zoo onderdanig als een schoolkind nevens zijnen meester.

Doch in haar binnenste voelde ze een groote verruiming en opluchting, wegens de afleiding, die het geval haar bezorgde.

Op 't oogenblik vroeg ze eigenlijk niets anders meer, dan eenige afleiding en verzet. Alles was nu eender. Had men haar gevraagd het heele gevang te kuischen of bij een stervenden voyou ²⁾ te waken, ze had het al even gewillig gedaan, omdat het haar den tijd kortte die hier zoo eindelijk troestig was en lang. Hoe rapper dat de uren voortsnelde, hoe rapper zij haar tijd had uitgezeten en hoe rapper ze weer terug was bij haar Marie-Louiske, haar holleblokken en haar escargots.

Ze sloefte nu gangen door en trappen af, cellen, al maar cellen voorbij en deed zich moeite om zoo weinig geruchte mogelijk te maken, als was ze bang de gevangenen te hinderen, die daar zaten achter hun ijzeren deur.

Uit verschillende cellen zag Mina evenwel andere gevangenen komen, allen geleid in dezelfde richting. En zooals ze daarhenen schreden in haar ruw grouwe kleeding leeken zij haar lugubre gestalten, die uitslopen ten kwade daden.

Ze zag ze verdwijnen in dezelfde tamelijk breede deur, waar ze, als ze er zelve binnenschoof, niemand meer ontwaarde. De cipier trok een smal deurke open en duwde Mina een soort kaske in, dat al den voorkant open was. Zij zat er als een heilige in haar nis, zonder ruimte om zich te verschuiven of te bougeeren.

Al weerskanten en onder en boven haar hoorde ze gestommel, gekuch en gefrot van kleeren. Maar ze zag niemand van al die daar, evenals zij, gestopt zaten in een houten kaske.

Doch vóór haar aan den voorkant van de zaal, die daar aan haar

¹⁾ Kerstfeest; ²⁾ booswicht.

voeten opcirkelde, zag zij een schouwspel, dat haar plots geheel boeide en in nieuwsgierigheid gevangen hield.

Er stond een groote kerstboom, waarvan de keerskes flikkerend te branden stonden. Eenige madams, zeker van rijke komaf, zaten op een bank vooraan. Een menheer stond bij den boom nog het een en ander te schikken.

Nu begreep Mina het ineens.

Het was hier fiest van het kinneke Jezus, het kinneke van Bethmehem. Dat was het, wat de cipier haar gezegd en zij in haar haast, om toch maar evekes uit haar cel te mogen, niet had verstaan. Een plotse vreugde bonsde in haar op. Nu ging ze onverwacht het echte „fiest” van het kinneke Jezus meevieren. En was het, dat zij schier niks of niks van het mysterie van 's kinnekes geboorte wist . . . ze zag het toch dobbel gerne en heur hert trok er danig nijg naar.

Ze voelde wel, dat het kinneke van Bethmehem, door God aan Jozef en Maria geschonken, een bijzondere sygnificatie ¹⁾ voor de menschen had en dat hij, die de secret er van wist en het op de rechte wijze eerde, in alle geval een groot geluk gevonden had.

En ze zette zich nu ernstig en stijf, recht op haar bankske, zonder zich te durven roeren. Ze wilde het kinneke alle respect toonen en laten zien, dat ze toch op haar manier educatie had, al had ze geen groote scholen bezocht, gelijk de rijke menschen. Heel devotelijk keek ze naar den boom en lonkte pinkoogend naar de kaarskes. De boom was teribel ²⁾ schoon en was daar zeker gezet om het kinneke te eeren in den naam van al de prisonniers. ³⁾ En had ze er nu bij gekunnen en was ze liber geweest, ze zou er een schoone cadeau aangehangen hebben, een heele boel van de beste orangappelen, zooals ze der in haar leven al zooveel had verkocht of bizarre karrikollekes, zooals ze die verfde in schoone kouleuren voor haar Marie-Louiske. Maar ze moest zich in haar houten schappraaiken hier heel stille houden en mocht zelfs geen enkel woord lossen om te zeggen hoe gerne ze het kinneke van Bethmehem zag. Doch ze supposeerde ⁴⁾, dat het kinneke Jezus het al lang geremarkeerd ⁵⁾ moest hebben hoeveel zij er van hield, want kinnekes hadden het subiet gesnapt of ge ze gerne zaagt of niet.

¹⁾ beteekenis; ²⁾ geweldig; ³⁾ gevangenen; ⁴⁾ veronderstelde; ⁵⁾ opgemerkt.

En als ze daarbinnen in haar gemoed, zich ineens zoo sterk getoucheerd gevoelde, dan kwam dat niet van haar weemoeligheid, zooals haar moeder steeds pretendeerde, maar van oprechte gepoortteerdheid ¹⁾ voor het zoete kinneke van Bethmehem.

Toen de menheer van nevens den kerstboom zich omkeerde en de prisonniers aankijkend begost uiteen te doen, dat ze vandaag samen het feest van Jezus Christus, den redder van zondaren, gingen vieren, dan verschoot Mina evekes van het effect dat het stemgeluid maakte in de holle ruimte.

Maar ze hield zich op haar qui-vive, want ze wilde geheel en al attent zijn en tot in de kleinste puntjes nagaan hoe het kinneke wilde, dat zen fiest gevierd werd. Die menheer daar beneden zou het wel weten en ze zou alles doen, gewillig doen, geheel gewillig doen wat hij zei, want dat kinneke, waar de ingelen zulk een schoon lieke voor gezongen hadden, meriteerde ²⁾ het.

En swenst zou ze wel achter den secret van den but ³⁾ zijner geboorte komen. En dat leek haar een groote chance en een abundance ⁴⁾ van geluk te zijn, anderzins zouden de schepers en de keuningen niet zoo rapide naar het stalleke van Bethmehem gekomen zijn en zouden de rijken dien secret niet voor zich alleen gehouden hebben.

De menheer al voor zei, dat de madams eerst een schoon lieke over het kindeke zouden zingen en hij daarna over de geboorte zou vertellen.

Toen hieven de madams bij het accompagnement van een kreunend orgelken een lieke aan op zulk een heel touchant vooiske ⁵⁾, alsof het was, dat zij bij het kribbeke het kinneke in een zoeten droomslap moesten zingen.

En Mina kost er niet aan doen, maar ze werd er heel, heel week onder, en ze moest gedurig in de puttekes van haar oogen vrijven.

Als het lieke uit was liet ze een stillen zucht en was 't haar alsof ze nu nog meer hield van het kinneke.

Dan begost de menheer te klappen. En het was en effet ⁶⁾ over den but van Jezus geboorte dat hij het had.

Hij gebruikte daarbij wel hooggeleerde woorden, zulke, gelijk er

¹⁾ ingenomenheid; ²⁾ verdiende; ³⁾ doel; ⁴⁾ overvloed; ⁵⁾ ontroerend wijsje; ⁶⁾ inderdaad.

meestendeels in nen boek staan en de menschen, die al hun scholen gedaan hadden, het best begrepen.

Hij zei, dat Jezus den hemel verlaten had en op de wereld gekomen was om de menschen te verlossen van hunne zonden en hun een nieuw hert, een nieuw karaktere en een andere inborst te geven. Daarvoor had hij eindelijk veel moeten souffreeren ¹⁾). Dat was al begonnen bij zen geboorte, toen Herodes hem wilde dooden en was geëindigd aan het kruis, waar de Joden Hem hadden aangenageld.

Maar eer het zoo wijd was, had Hij van alle wonderschoone en diepzinnige woorden gesproken over den hemel en over de liefde van God voor de menschen. En dan, aan het kruis gestorven, was Hij na drij dagen uit het graf opgestaan en had Hij den dood overwonnen. Zen bloed had Hij zoo gegeven voor de menschen, om de amende, die de menschen bij God wegens hun zonde hadden, voor hen te betalen. Met zen eigen bloed had Jezus het moeten betalen, omdat het kwaad en de zonden, die de menschen gedaan hadden, zóó groot was. Maar al wie nu in Jezus geloofde en berouwvol vertrouwde op zijn zoendood, die werd zoo zuiver van zijn zonden als het kinneke in de kribbe en kreeg het eenig geluk van vrede met God zelf. En die werd voor altijd de vriend van Jezus en zou door Jezus geholpen worden om de zonde af te leeren en te verzaken, de zonde, die sommigen hier op aarde in het prison bracht en al wie zich niet bekeerde hiernamaals in het verderf voerde.

Mina zat roerloos in haar schappraaike. Het duizelde haar somtemets in haren kop. O het was effenaf schoon en diep touchant, wat de menheer daar zei. Doch het leek haar toch moeilijk en gecompliceerd. Maar dat kwam, omdat ze al haar scholen niet gedaan en had. Anders zou ze wel alles hebben verstaan. Doch hier en daar hield ze er iets van vast. Vooral dät, dat het kinneke gekomen was om van den hemel te vertellen en voor de menschen te sterven aan het kruis. Hij had penitentie ²⁾ gedaan voor alleman, en voor haar ook. En omdat de menschen zooveel kwaad gedaan hadden, had Hij zooveel moeten souffreeren.

Als zij zich nu vergeleek met Jozef en Maria, met de schepers en keuningen en met de ingelen, dan moest ze avouereen, dat zij

¹⁾ lijden; ²⁾ boete.

een groote zondares was en zij het kinneke had doen souffreeren.

Zoo ineens stond het in zen geheel weer voor haar geest, het leven dat ze geleid had tot nu toe, de lichtzinnigheid en vleesche-lijke gezindheid die haar leven gekenmerkt hadden. Ze had zich laten gaan, laten gaan en het plezier en niets anders gezocht. En daarmee had ze zich geplaatst in de root van hen die God vergramd, zijn oordeel over zich getrokken hadden en zoo den Heere Jezus hadden helpen kruisigen.

Plots had ze begrepen den secret van Jezus' geboorte.
